

Slovenski dom

Stev. 228

V Ljubljani, sobota 7. oktobra 1939

Leto IV

Anglija in Francija po včerajšnjem Hitlerjevem govoru:

Nemški mirovni predlogi so nezadostni, nejasni in nesprejemljivi

Hitler je predlagal priznanje sedanjega stanja na Poljskem in mednarodno konferenco za ugoditev vsem nemškim zahtevam

London, 7. oktobra. m. Včerajšnji Hitlerjev govor je objavilo popoldansko londonsko časopisje v celoti. Z govorom se bavijo sedaj člani angleškega vojnega kabineta, o njem pa bo razpravljali tudi spodnji dom. Tam bo Chamberlain v imenu vlade odgovoril Hitlerju. Poluradno poročajo, da bosta angleška vlada in parlament soglasno odklonila Hitlerjeve pogoje kot popolnoma nesprejemljive, ker ne sprejemajo odnosa ne upoštevajo najvažnejših francoskih in angleških vojaških ciljev. Angleška vlada zavrača te ponudbe iz naslednjih razlogov:

1. Ne more sprejeti nobenega predloga, ki ne bi Evrope rešil neprestanega občutka nevarnosti, v kateri živi.
2. Ne more sprejeti predlogov, ki ne upoštevajo njenih vojaških ciljev. Ti cilji so: obnovev Poljske, obnovev češkoslovaške in odstranitve narodnega socializma v Nemčiji.
3. Hitler ni govoril nič o tem, kaj bi bila pripravljena Nemčija dati Poljski, Češki in Slovaški za izgubljeno samostojnost.
3. Nemčija ni doslej držala nobene svojih obljub, zaradi česar ne more Anglija sprejeti sedanjih zagotovil, ki so vrh tega še nejasne in nesvarne.

Pariz, 7. oktobra. m. Poluradno poročajo francoski politični krogi, da smatrajo Hitlerjeve predloge kot nesprejemljive, ker predstavljajo poskus, da bi mir narekovala Nemčija. Tu izjavljajo, da bi Hitler rad videl, da bi Nemčija in Rusija imeli proste roke v srednji in vzhodni Evropi. Toda v zameno pa Hitler ne ponuja nobenih protiuslug, najmanj se pa te protiusluge vidijo v tem, da Hitler zahteva povrnitev kolonij.

Rim, 7. oktobra. o. Današnji italijanski listi menijo, da je bil Hitlerjev govor stvarjen in pravilo, da je treba njegove predloge resno premisliti zaradi evropske omike in zaradi vsega sveta. Po Hitlerjevih predlogih bi se lahko obnovila Poljska na narodnostnem načelu in bi tako uživala simpatije vsega sveta. Italija bi podprla predloge o splošni razorožitveni konferenci in v konferenci za obnovev mednarodne trgovine ter gospodarskega sodelovanja. Taka konferenca bi Evropi odprla dobo sreče in blagostanja.

Berlin, 7. oktobra. o. Najvažnejši del včerajšnjega dolgega Hitlerjevega govora je bil tisti, v katerem je povedal nemške predloge za mirno ureditev sedanjega spora. V tem delu govora je izjavil:

Cemu naj bi se vojskovali na zahodu? Za vzpostavitev Poljske? Poljska kot stvar versajške mirovne pogodbe ne bo nikdar več vstala, zato jamčita dve največji državi sveta. Končna ureditev poljskega ozemlja in vzpostavitev okrajne poljske države sta vprašanji, ki ju ne bo reševala vojna na zahodu, marveč jo bosta reševali samo Rusija in Nemčija. To vprašanje je delo za stoletje. Zahodni demokratični državi za tak nov red, kakršen naj bi bil tu, nimata smisla. Nemčija pa je znala Češki in Moravski zagotoviti red in mir ter novo gospodarsko blagostanje.

Nobenega smisla ne bo imelo uničevati milijone človeških življenj in stotine milijard premoženja samo zato, da se spet ustanovi država, ki so jo že pri njenem nastanku imeli za največjo napako vsi, razen Poljakov.

Cemu naj bi se vojskovali? Kaj je Nemčija stavila Angliji kako zahtevno, ki bi jo ogražala? Ali je res vredno vojskovati se samo zato, da bi Nemčija dobila novo vladno, kar pomeni, da bi bila sedanja velika Nemčija razbita? Tudi če bi se po treh ali štirih ali osmih letih vojne to posrečilo, bi novi mir bil samo vzrok za nove spore v bodočnosti.

Pri sedanjih vojni gre samo za dve stvari:

1. Za ureditev vprašanj po polomu Poljske;
2. za odstranitev napetosti, ki otežujejo mednarodno politično in gospodarsko življenje.

Nemčija zahteva v tem smislu:

1. Meje, ki bodo odgovarjale njenim zgodovinskim, narodnostnim in gospodarskim pogojem;
2. nov red v vsem njenem življenjskem prostoru in sicer na narodnostnem načelu — kakaj vprašanje narodnih manjšin ni pereče samo to, marveč skoraj v vseh državah južno in južno-vzhodne Evrope;

3. ureditev judovskega vprašanja;
4. obnovev prometa in gospodarskega življenja na Poljskem;
5. poročstva za varnost na poljskem ozemlju;
6. obnovev poljske države, ki bo po ureditvi in po vodstvu dajala poročstva, da ne bo postala ognjišče požarov proti Nemčiji;
7. odstranitev in ublažitev posledic sedanje vojne.

Nemčija se zaveda, da je tu dela dovolj za 50 ali 100 let.

Druge naloge, ki jo je treba zdaj rešiti, je za gotovitev varnosti v Evropi. Za to je potrebno naslednje:

1. Brezpogojna jasnost glede bodočih zunanje politike evropskih držav. Nemčija je pripravljena tako izjavo brez omejitev dati. Važno je pri tem dejstvo, da za Nemčijo versajške pogodbe ni več.

Zato Nemčija ne zahteva drugega kakor kolonije, ki ji pripadajo in sicer najprej bivše nemške kolonije. Ta zahteva pa ni ultimat in je tudi ne misli Nemčija podpirati s silo.

2. Obnovev in napredek mednarodnega gospodarstva s povečanjem trgovskega prometa, no. va ureditev tržišč ter ureditev denarja posameznih držav, da bi se s tem počasi odpravile zapreke, ki so napoti svobodni trgovini.

3. Zato pa je najvažnejši pogoj, brezpogojno zagotovljen mir in varnost posameznih narodov. To je mogoče doseči samo s končno potrditvijo določenega stanja v Evropi ter z zmanjšanjem oboroževanja. Za dosego te varnosti se je treba sporazumeti o uporabi in obsegu uporabe nekaterih orožij, ki lahko v vsakem trenutku doseže vsak narod in zaradi tega povečuje občutek negotovosti.

Sovjetsko-turška in turško-angleška pogodba o medsebojni pomoči

Bukarešta, 7. oktobra. m. Tukajšnji politični krogi izjavljajo, da je glavni predmet razgovorov med turškim zunanjim ministrom Saradzogom in sovjetskimi odgovornimi politiki vprašanje črnomorskega pakta. Diplomatski krogi poudarjajo, da potrjuje to dejstvo tudi dolgotrajno bivanje Saradzoga v Moskvi. Ob priliki razgovorov bo treba pojasniti razna vprašanja toliko prej, ker se Saradzog ne pogaja samo v imenu Turčije, temveč hoče istočasno najti možnost, da bi spravljal v sklad turške obveznosti do Londona in Pariza s turško zvezo z Rusijo. Rusija želi, da bi njeno ladjevoje

neomoteno plulo skozi Dardanele. Za vojne ladje držav, ki se vojskujejo, pa bi po sovjetski zahtevi Dardanele morale ostati zaprte. Nadalje izjavljajo politični krogi v Bukarešti, da so vse vesti, češ da bi sovj. Rusija zahtevala vrnitev Besarabije, neutemeljene.

London, 7. oktobra. m. Dobro poučeni krogi izjavljajo, da sta Anglija in Turčija določili besedilo pogodbe o medsebojni pomoči v Sredozemskem morju. Pogodba bo podpisana v najkrajšem času.

Vojni minister rezervnim častnikom

Belgrad, 7. okt. m. Minister za vojsko in mornarico general Milan Nedić je včeraj sprejel zastopnika Združenja rezervnih podčastnikov in se zanimal za delovanje tega društva. Pri tej priliki je izjavil:

»Smatram, da je to Združenje koristna in potrebna organizacija in da mora biti. Želim, da ostane enotno in izven vseh vplivov, samo v službi za obrambo domovine. Ker je Združenje ustanovljeno samo zato, da služi samo obrambi domovine, bom kot zastopnik vojne sile vedno pripravljen podpirati ga. Našli boste pri meni vedno vse razumevanje. Izražam željo, da bi rezervni podčastniki ostali budni čuvarji naše domovine in delali 'dobro domovine in kralja.«

Tudi predsednik Vrhovnega sodišča v Ljubljani je član državnega odbora za volitve senatorjev

Belgrad, 7. oktobra. Pravosodni minister dr. Lazar Marković je izdal uradno tolmačenje za toč. 2 § 6. zakona o volitvah senatorjev s tem, da pride v državni odbor tudi predsednik Vrhovnega sodišča v Ljubljani ali njegov namestnik, če je predsednik dožrzan.

Preiskava proti komunističnim poslancem

Pariz, 7. okt. m. Francoske vojaške oblasti so začele s preiskavo proti vsem komunističnim poslancem in funkcionarjem. Vojaška sodišča bodo sodila poslance zato, ker niso hoteli zadostiti vojaški dolžnosti in so po vojaškem zakoniku označeni kot dezertjerji.

Po drugi strani pa oblasti še naprej razpuščajo komunistične občinske odbore in postavljajo na njihova mesta narodno zanesljivejše ljudi.

Skandinavske države so izgubile do sedaj 13 trgovskih ladij. Devet so jih potopile nemške podmornice.

Sovjetski pritisk na Finsko in Litvo

Kovno, 7. oktobra. Danes je odpotovala v Moskvo litvanska delegacija na čelu z zunanjim ministrom Urbisom. V delegaciji so dalje podpredsednik vlade Bizauskas, vrhovni vojaški poveljnik Rastikis ter ravnatelj gospodarskega oddelka zunanjega ministristva Norkaitis. Delegacija bo nadaljevala litvansko-sovjetske pogajanja, ki jih je začel Urbis 3. oktobra t. l. Pospešitev pogajanja je povzročilo dejstvo, da so sovjeti začeli zbirati vojsko ob litvanski meji.

Radio Moskva je dal k sklepu finske vlade, da odkloni nova pogajanja s Sovjetsko Rusijo, tole izjavo: Ob odločnem odklanjanju finske vlade, da pošlje v Moskvo zunanjega ministra, ki bi sklenil trgovinsko pogodbo, si Sovjetska Rusija pridržuje pravico, da v zvezi s tem izda potrebne ukrepe.

Vesti 7. oktobra

Vse ameriške radijske postaje so prenašale včerajšnji Hitlerjev govor. Ameriški listi pravijo, da je bil ta govor doslej najmirosljubnejši in da ga je nemški kancler govoril pod vtisom strahot, katere je videl v razdejani Varšavi. Skupno število angleških čet, kar jih je do zdaj prišlo v Francijo, daleč presega vsa pričakovanja. Angleška vojska je izborna oskrbljena z vsem potrebnim, zlasti pa ima ogromno vojnega materiala.

Belgijski kralj je včeraj nadzoroval garnizije ob nemški meji.

Angleško letalsko ministristvo je izdalo saznam zrtev angleškega letalstva v sedanji vojni. — Vsega je angleško letalstvo imelo 48 mrtvih, ranjenih in ujetih.

Angleška vlada je sklenila dati novi poljski vladi pet milijonov funtov šterlingov (poldrugo milijardo din), ki so bili namenjeni za obrambo Poljske. Poljska vlada bo ta denar morala porabiti za svoje bodoče vojne cilje na strani Anglije in Francije.

Turška vlada je izjavila, da bo ostala v sedanji vojni nevtralna tudi, če bi šla sovjetska Rusija v spopad.

Papeški nuncij v Parizu mgr. Valeri je bil včeraj sprejet v zunanjem ministristvu.

Japonska vlada je izjavila, da nima razloga, zakaj ne bi še naprej priznavala poljske države.

Boljševiški krogi pravijo o Hitlerjevem govoru, da bosta zahodni velesili morali odgovoriti na nemške mirovne ponudbe, zlasti pa hvalijo tisti del govora, v katerem je kancler razpravljal o trajnem sodelovanju med Nemčijo in Rusijo.

Sv. oče Pij XII. je včeraj sprejel poljskega poslanca pri Sveti stolici, Papeja.

Ob podpisu pogodbe med Letonsko in Sovjeti je izšla izjava, ki pravi, da se pogodbenici ne bosta vmešavali v notranje zadeve druge države in da si bosta prizadevali za miroljubno sodelovanje.

Angleški poslanik v Združenih državah je obvestil angleške državljanke, da jim ni potrebno vračati se v domovino, ker jih za zdaj vojska še lahko pogreša.

Kitajska vlada uradno zanika vesti, da bi bilo več sto tisoč mož rdeče vojske prišlo v pokrajino Singkijank, ki meji na Afganistan ter Indijo. Sovjetska vlada naj bi bila te oddelke poslala proti angleški Indiji v smislu določil nove zveze z Nemčijo.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Hitler je govoril

Včerajšnji govor kanclerja Hitlerja je vseboval v glavnem naslednja izvajanja:

Ob zvonjenju zvonov slavi nemški narod veliko zmago brez primere. Poljaki so bili odbiti in razbiti v prvih osem in štiridesetih urah in njihovi načrti za napad na nemško ozemlje strti v prah. Če so se ostanki poljskih armad mogli držati vse do prvega oktobra v Varšavi, v Modlinu in na polotoku Helu, so to omogočili samo Nemci s svojo hladno modrostjo. Če bi Nemci hoteli, bi lahko strli odpor Varšave že od 10. do 12. septembra. Edino iz usmiljenja do žensk in otrok tega niso storili in Hitler je predlagal poveljstvu Varšave, naj pusti civilno prebivalstvo iz mesta, kar se pa ni zgodilo. Nato je 25. septembra ukazal splošni napad. 27. septembra se je Varšava morala udati. Zaradi tega ne sme nihče delati primere med Varšavo in Alcazarjem.

Edino nemški vojak je vreden legend

Poljski vojak se je junaško boril. Toda v sedanji vojni se smejo ustvarjati legende samo okoli nemškega pešca, nemške motorizirane sile, letalstva in podmornic. Nemški uspeh ni samo sreča, marveč dokaz najpopolnejše vojaške vzgoje, vodstva in hrabrosti. Skupno prelita kri bo še trdneje povezala vsa nemška plemena, kakor pa bi jih vezala državna skupnost. Vsi so polni zavesti in ponaosa o moči in sili svojega orožja. Nemške čete so se morale ponekod boriti proti pet ali šestkratni premoči sovražnika, a so vedno zmagale.

Poljska nima pravice do samostojnosti

Ze nekdanja Poljska se je izkazala kot nesposobna življenja. 1916 je bila rojena nova Poljska, umetno in brez ožira na gospodarske koristi drugih držav.

Marca letos je Hitler predlagal mirno ureditev vseh spornih vprašanj s Poljsko in ni staval Poljski ultimata. Poljaki pa so Nemčijo imeli za slabo ter se zanašali na angleška poročstva. Ko je Nemčija ob dvanajsti uri skušala doseči svoje, so Poljaki odgovorili z mobilizacijo.

Rusija in Nemčija bosta politično ozdravili Evropo in

ker bosta zaradi prijateljstva in skupnih koristi sodelovali na Poljskem. Med njima je odpadel vsa krazlog za sovražnost, ker bosta spoštovali vsaka svojo ureditev.

Zaradi vsega tega sta Nemčija in Rusija potegnili mejo svojih koristi in bosta v tistem ozemlju skrbeli za red in mir, za narodnostno pravičnost, za novo ureditev gospodarskega življenja ter kulturnega razvoja, izvedli pa bosta preseljevanje posameznih narodnosti. Pri tem ne gre samo za poljske kraje, marveč tudi za vzhod in jugovzhod Evrope, ker so tam raztreseni ostanki nemškega ljudstva.

Hitler ni prelomil besede

Zavrniti je treba besede nekega tujega državnika, da je Hitler kot vodja Nemčije prekršil besedo, ki jo je dal raznim državam. Storil je samo, kar mu je narekovala njegova čast in je izvedel spremembe, ki jih drugi niso hoteli. Negotovost, ki danes tlači Evropo, ne izvira iz nemških zahtev, marveč iz pisanja demokratičnih častnikov. Če je on storil, kar je storil, je razen zadnje spremembe dosegel vse brez kaplje krvi. Toda krivdo za to nosijo tisti, ki niso hoteli priznati mirnih sprememb, katere je izvedla Nemčija v srednji Evropi.

Katere nemške meje so končno veljavne

Nemčija je sklenila nenapadalne pogodbe z baltičskimi državami. Hotela je skleniti pogodbe s Švedsko in Norveško, pa sta ji odklonili, ni ukrenila ničesar proti Danski, niti proti Holandiji in se odrekla spremembi meja proti Belgiji in Švici.

Tako po priključitvi Avstrije k Nemčiji je Hitler sporočil Jugoslaviji, da je tudi meja med njo in med Nemčijo odslej nespremenljiva in da želi Nemčija živeti z Jugoslavijo v prijateljstvu. Enako velja glede Madžarske, izključen je vsak spopad z Italijo, katero veže z Nemčijo vojaška pogodba. Nobenih zahtev pa nima Nemčija do Francije in jih tudi ne bo postavljala. Zaradi Alzacije in Lorene Nemčija ne bo šla v vojno proti Franciji, ker spoštuje francoski narod, njegove koristi in njegovo vojaško silo. Edini cilj Hitlerjevega življenja je bil, da bi dosegel sporazum med Nemčijo in Anglijo, ker ne more biti resničnega miru na svetu brez sporazuma med Nemci in Anglijo.

Človek, ki je uničil versajsko pogodbo, ni prelomil svoje besede, marveč se lahko s tem ponaša, da je storil veliko zgodovinsko delo.

Vojne na zapadu ne sme biti

Škoda, da se ljudje, ki se v svoji krvočnosti ne morejo nasititi vojne, na žalost ne udeležujejo vojskovanja. V štirinajstih dneh grmenja topov bi tisti, ki hočejo vojno v Evropi, hitro spremenili svoje mnenje na bojišču. Ni ga državnika v Evropi, ki ne bi želel miru in napredka svojemu narodu. Da se doseže ta cilj, se bodo nekoč morali sestati veliki narodi Evrope ter določiti red, ki ga bodo vsi sprejeli in ki bo zagotovil mir. Nemogoče je, da bi se taka konferenca sestala med grmenjem topov. Prav bi bilo, da bi se vse to uredilo, preden bodo milijoni ljudi zastoj žrtvovani in milijarde vrednosti uničene. Ta uničevalni boj se ne bo omejil samo na evropsko celino, ampak bo segel celo čez morje. Če ti predlogi ne bodo sprejeti, se bo Nemčija borila. Zmaga bo nemška. Odlučila pa bo usoda, kdo ima danes prav.

Romunija ureja položaj ukrajinski manjšini

Bukarešta, 7. okt. Predsednik vlade Argetojanu je sprejel v prisotnosti ministra za manjšine zastopnike ukrajinske manjšine v Romuniji, s katerimi je sklenil sporazum o sprejemu teh manjšin v fronto narodnega preporoda. Ukrajinci, ki so romunski državljani, bodo v bodoče zastopani s štirimi člani v vrhovnem narodnem svetu. Ukrajinske stanovske organizacije bodo stopile v okvir organizacij, ki jih predvidevajo sedanji zakoni. Ukrajinci bodo lahko ustanovili svojo organizacijo s kulturnimi, gospodarskimi in socialnimi cilji. S tem sporazumom z ukrajinsko manjšino je romunska vlada končala akcijo sprejema vseh narodnih manjšin v fronto narodnega preporoda. Zdi se, da je romunska vlada sklenila rešiti ukrajinsko vprašanje, da bi odstranila razloge za napeto razmerje, ki je vladalo med njo

in med Rusijo.

Bukarešta, 7. okt. m. Romunska vlada je po zadnjem atentatu na Calinesca izdelala spremembe kazenskega zakonika. Po teh spremembah bodo kaznovani z dosmrtno ječo vsi, ki bi poskušali organizirati zaroto proti sedanjemu redu, dalje osebe, ki bi v domovini sodelovale v prepovedanih organizacijah, in prav tako tiste osebe, ki bi skušale spraviti domov izgnane osebe. Spremembe upoštevajo tudi še mladino od 12 do 18 let. Tudi za te so določene stroge kazni. Za mladino od 15 do 18 let veljajo vse odredbe zakona in torej teh mladencev ne bodo smatrali več za mladoletnike. Za 12 do 15 letne pa so uvedene stroge kazni od 5 do 20 let težke ječe, če bodo sodelovali v organizacijah, ki so prepovedane in državni nevarne.

„Meščan mesta Ljubljane“ - naslov in odlika, ki izumirata

Sedanji zakon o mestnih občinah iz l. 1934 ne pozna več meščanstva in meščanov, ki so bili sto in stoletja ponosni zastopniki meščanske misli in prizadevanj za svobodo in pravice mest. Pred 5 leti je bilo z zakonom o mestih odpravljeno meščansko dostojanstvo. V prejšnjih stoletjih so v mestih v glavnem odločali samo meščanje. Kdor je hotel imeti besedo v notranjem ali zunanjem svetu mestne občine, je moral biti meščan. Meščani so imeli tudi pravico do svojega grba. Tako poznamo n. pr. meščanske grbe ljubljanskih županov, ki niso bili plemiči, saj so s ponosom nosili svoje grbe na pečatnikih Schönleibni in Dolničarji, še preden so postali plemiči.

Ljubljanska meščanska imovina

Ko je sredi minulega stoletja nastopila demokracija, je začel bledeti tudi sijaj meščanstva. Meščanstvo ni bilo več dedno, temveč je moral biti vsak meščan imenovan posebej. Polagoma se je meščanstvo spreminilo v odlikovanje.

ali pa v nekako pokojino. Ljubljana ima še danes svojo meščansko imovino, ki jo upravlja še vedno poseben odsek. Ta imovina je stari meščanski spital, kjer so dobivali bolehnih in ostarelih ljubljanskih meščani zavetje v potrebi.

Meščanski hospital ali zavetišče je l. 1545 ustanovila ogrska kraljica Elizabeta, ko se je na popotovanju v Rim dalj časa mudila v našem mestu. Z mnogimi drugimi darili se je ustanova povečala in poslopje meščanskega spitala je bilo med največjimi v Ljubljani. Po njem se je imenovala Spitalska ulica, sedanja Stritarjeva ulica, in tudi Spitalska vrata, ki so skoznja prihajali predvsem Gorenjci v mesto in naravnost pred rotož. Spitalska kapelica sv. Elizabete je znamenita za zgodovino našega slovstva, saj je v njej pridigoval Primož Trubar. Ko se je v poslopju naselil tudi okrožni urad za gorenjsko okrožje ali »Kreissamt«, je poslopje po njem dobilo ime kresija. Po potresu so staro poslopje podrli in l. 1898 je bilo dozidano sedanje poslopje, ki dohodke od njega še zdaj uživajo onemogli meščani.

Kako si postal ljubljanski meščan

Ko je bil leta 1898 dozidan novi meščanski spital — ali sedanja kresija, je Ljubljana dobila tudi nov meščanski statut, ki določa, da so meščani tisti občinski domačini, ki imajo še sedaj meščansko pravico (meščanstvo) ali katerim toisto v prihodnje občina izrečno podeli. § 1. ljubljanskega meščanskega statuta pa nadalje pravi, da se meščanstvo podeljuje ali na prošnjo kakega občinskega domačina ali pa zasluznim občinskim domačinom po predlogu župana ali kakega drugega občinskega svetovaleca.

Kdor je dobil meščanstvo, je pred vojno moral plačati v občinsko blagajno od 25 do 50

goldinarjev sprejemščine, posebej pa še do nese 50 do 100 goldinarjev za meščanski sklad. Občina pa je lahko novega meščana tudi oprostil od plačila pristojbin, kar se je zlasti dogajalo pri manj premožnih zaslužnih možeh. Po svetovni vojni so podpore potrebni meščani dobivali in še dobivajo podporo v znesku 350 din na mesec, njihove žene ali vdove ter otroci pa po 250 din na mesec. Vedno so bili vsi dohodki kresije namenjeni za podpiranje potrebne meščanov in njihovih družin. Ker pa od septembra meseca 1934 mestni svet ljubljanski zaradi novega zakona o mestih ni mogel več imenovati novih meščanov, se število teh odlikovancev krči od meseca do meseca.

Vse države danes z najrazličnejšimi sredstvi, z vzgojo in propagando skušajo večati državljansko zavest in tako se tudi vsa mesta danes zavedajo velikega pomena meščanske zavesti za mestne občine. Ljubljancem mora biti ponosen, da je Ljubljancem. Ta zavest naj ga vodi pri sodelovanju za blaginjo mesta.

Kakor po drugih državah varujejo stare kmečke domove in starim kmečkim rodovom nakladajo časti in celo pravice ter tako ustvarjajo nekako kmečko plemstvo, so se tudi mesta pričela zavedati, da morajo ohraniti spoštovanje do zaslužnih mož in rodov in s tem vrniti tradiciji njeno veljavo.

Tudi Ljubljana mora čestiti svoje zaslužne možje in družine ter ohraniti njih spomin v časti za zgled novim rodovom in za spodbudo k delu za splošno blaginjo mesta!

Sedanji ljubljanski meščani

Kratek je že postal imenik živih meščanov Ljubljane. Kot načelnik odseka za upravo meščanske imovine načeljuje tem zastopnikom ljubljanskega meščanstva član mestnega sveta g. Avgust Jenko, splošno spoštovani mestni gospodar. Za njim so ljubljanski meščani po abecednem redu: Ivan Breskvar, ključ. mojster; Josip Cepuder, šol. uprav. v p.; Anton Cerar-Danilo, član narod. gled. v p.; Anton Dečman, trgovec in tovarnar; Engelb. Franchetti, brivski mojster; Jakob Furlan, šol. uprav. v p.; častni meščan Engelbert Gangl; častni meščan Ivan Hribar; Egidij Jeras, sod. mojster; Ant. Kadunc, strojni ključ; Tomaž Kavčič, mizar; Teodor Korn, krovnik in klep. mojster; častni meščan dr. Anton Korošec; Ivan Košenina, mesar; Ivan Križnar, krov. mojster; Karel Krušič, zvonarski mojster; dr. Andrej Kuhar, notar; Franc Leskovic, trgovec; Josip Maček, gostilničar; Franc Medič, čev. mojster; Tomaž Meninger, posestnik; Janko Mlakar, profesor v p.; Ludovik Mlakar, železn. uradnik in posestnik; Franc Oevirk, mes. mojster; Josip Olup, trgovec; Alfonz Paulin, profesor v p.; Ivan Perme, krov. mojster; Alojzij Potočnik, učitelj v p.; Simon Praprotnik, miz. mojster; Ant. Pritekelj, delavec; častni meščan Dinko Puc; Ivan Sever, vrtnar; Albert Sič, profesor v p.; Ivan Skubie, knjigovez; Anton Sterlekar, tiskar; Andrej Šarabon, trgovec; Karel Tekavčič, trg. poslovođa; Ivan Tomažič, strojnik; dr. Fran Tominšek, od-

vetnik; Ignacij Vehar, miz. mojster; dr. Fran Windischer, glavni tajnik ZOI v p.; Ivan Zajc, starinar in krojač; Vinko Zajc, tiskar; Matija Zalar, pek. mojster; Anton Zgonc, sobni slikar; Henrik Zirkelbach, tiskar; častni meščan Oton Župančič; inž. Franc Žužek, gradb. svetnik v p.

Pet častnih, petdeset navadnih meščanov

S petimi častnimi meščani vred ima torej Ljubljana danes samo še 50 meščanov, vendar se pa častni meščani dr. Anton Korošec, Oton Župančič in dr. Dinko Puc prav za prav ne imenujejo več častni meščani, pač pa po § 17. zakona o mestnih občinah častni člani mestne občine ljubljanske, ker so bili z najvišjim odlikovanjem našega mesta počaščeni šele po 22. sept. l. 1934, ko je stopil v veljavo ta zakon.

Mestna občina ljubljanska se zaveda pomena meščanske časti in bo zato odslej počastila vsakega meščana ob njegovi smrti tudi s tem, da bo izobesila na poslopju meščanske imovine.

torej na kresiji žalno zastavo.

Kakor iz seznama vidimo, so med meščani zastopani najrazličnejši stanovi, saj si tudi najpriprostejši občan lahko pridobi velike zasluge za mestno občino s svojo požrtvovalnostjo tu ali tam.

Nova razmejitev med Sovjeti in Nemčijo na Poljskem

Berlin, 6. oktobra. Po novi določitvi nemško-sovjetske meje na Poljskem so sovjetske čete začele zapuščati kraje okoli Suwalkija. Po tem dogovoru so že v četrtek začele v te kraje marširati nemške čete. Nemci bodo zasedli okraj Suwalki v treh razdobjih. V sredo so se sestali zastopniki Nemčije in Rusije v poslopju carinarne vzhodno-pruskega obmejnega mesta Merunen. Nemški polkovnik in poveljnik sovjetske brigade, čigar vojaštvo je zasedlo okraj Suwalki, sta se v tovarniškem razgovoru sporazumela glede načina predaje in prevzema teh krajev. V četrtek so sovjetske čete začele zapuščati te kraje, nemška pehota in pionirji so pa na štirih krajih prekorčili mejo. V nekaj urah so nemške čete prispele na določeno mejo. Danes je na programu zasedba Suwalkija, 7. oktobra bo pa vsa pokrajina do litovske in ruske meje v nemških rokah.

Nemški zunanji minister razlaga Japoncem namen in pomen zveze s Sovjeti

Nemški zunanji minister von Ribbentrop je te dni imel razgovor z dopisnikom dveh največjih japonskih listov. Razgovor se je nanašal seveda na zadnje dogodke v Evropi, zlasti na sovjetsko-nemško zvezo, ki je na japonskem — kakor v Italiji — zbudila razumljivo presenečenje. Japonska o pripravah za to zvezo ni bila nič obveščena.

Nemški zunanji minister je povedal naslednje:

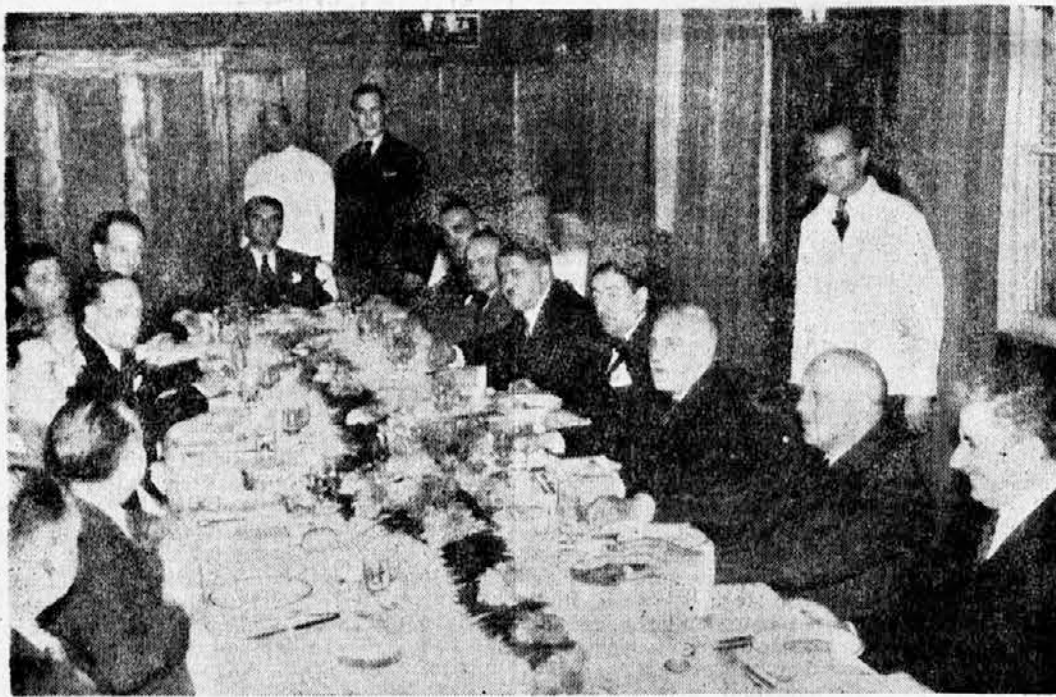
Zelo sem zadovoljen z razvojem in uspehi nemško-sovjetskih pogajanj, ker so razčistili položaj na bivšem Poljskem in v vsej Vzhodni Evropi. Ponovna uvedba reda in miru na tem področju ne služi samo koristim narodov, ki žive na tem prostoru. Odstranitev tega ognjišča neredov služi v veliki meri tudi evropskemu miru. Vsi vojni hujskači na svetu naj iz tega izvajajo sklepe. Miroljubni narodi s simpatijami pozdravljajo to ureditev. Nemčija in Sovjetska Rusija sta dali skupno izjavo in prepustili Angliji in Franciji, da se odločita za vojno ali mir. Zahodni velesili se morata odločiti.

Nenavadno sem zadovoljen tudi z rusko-japonskim dogovorom, podpisanim pred nekaj tedni. Prepričan sem, da je ta dogovor začetek končne pomiritve na Daljnem vzhodu. Nemčija bo s simpatijami sprejela vse ukrepe za ureditev miru med Japonsko in Sovjetsko Rusijo. Nemško-sovjetski dogovor in prijateljstvo med Nemčijo in Japonsko lahko samo koristita temu razvoju.

Nemčija si je zmerom želela miru in nikoli vojne. Kljub vsem razumnim ponudbam fuhrerja smo morali iti v vojno na Poljskem. Na zahodu niso bili Nemci tisti, ki so napovedali vojno, temveč Angleži in Francozi. Nemčija je še zmerom pripravljena na mir. To ni novo dejstvo, toda zahodni velesili se morata odločiti. Njunim brezumnim grožnjam o uničenju Hitlerizma, ki pomeni z drugimi besedami samo uničenje nemškega naroda, bomo postavili nasproti geslo Nemčije: uničenje angleške demokracije, to je uničenje britanskega cesarstva — grožnja, ki se mi zdi prav tako brezumna.

Pred vrati, izza katerih ni vrnitve. Sence čuvajev postave pričajo o tem, da je vse poskrbljeno, da bo zločinec plačal kazen na električnem stolu... — Zaključna slika iz romana »Angeli garjevih lic«, katerega bomo začeli priobčevati v našem listu jutri. Na sliki sta dve glavni osebi iz romana: Ganster Rocky in njegov mladostni tovariš duhovnik Jerry, ki ju je življenje pred temi pretrpelijskih preobratih združilo edini spremlja svojega mladostnega tovariša, zločinca, čigar smrt pa pomeni rešitev za cel roj mladih izgublencev.

Podpredsednik vlade dr. Maček je priredil članom vlade večerjo na Avali. Poleg ministrov se je večerje udeležil tudi predsednik senata, slovenski voditelj dr. Anton Korošec (drugi od desne). Poleg njega je dr. Maček, nato pa predsednik vlade Cvetkovič

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Vitračkov, ki je bil bolj hude krvi kakor jaz, se ni mogel premagovati. Zvijali smo ravno okoli vogla, cesta se je med arabskimi hišami nekaj stesnila. Tam je pred vsemi drugimi ljudmi stal debel Evropejec, zamolkle polti, podoben tistim neštetim zavaljenim Spancem, ki jih človek srečava po marokanskih mestih in nikdar ne ve, s čim se ravno bavijo, s prodajo cementa ali belega blaga.

Možak je žvečil kratko cigaro in se nenadno zakrohotal ko žrebe. Začel se je tolči po trebuhu, da mu je kar pas odjenjal, z roko pa je zdaj za zdaj pokazal na Vitračkove hlače.

Vitračkov je bil res v vsej Legiji najbolj raztrgan in to na najkočljivejšem mestu svojega neskončnega ozadja, toda takole evinje ni imelo pravice rešiti se na račun uboge, zdelanega legijonarja. Vitračkov je bil docela te mišeli in se mu ni ljubilo poslušati. Planil je za korak iz vrste nazaj, se samo okrenil in zavpil:

»Voila! Na!«

Ko se je okrenil, je sunil s kopitom puške oni debeli mirni naravnost v gobec.

Ne vem, kaj je bilo potem, toda sme-

ha ni bilo slišati nobenega več, ne od Spanjolca, ne od koža drugega. Kapitan na konju ga je videl, vendar ni dobil niti dan zavora, podčastniki pa so to celo na glas odobraval.

Puške z bajoneti smo nosili na ramah, da so se bajoneti svetlikali na soncu, pred nami pa je vojaška fanfara, »clique« igrala poskočne koračnice, da so se nam trdi hrbti, sključeni od težkega nahrbtnika, strumno zravljali in nismo kar nič več čutili toliko strašne utrujenosti. Neverjetno, kako godba človeka poživl. Nikoli bi si ne misli.

Točno sredi mesta, na trgu, je sedel na konju polkovnik Mandoz. Mimo njega smo vojniki, zagorelih obrazov in krepkih postav, toda v raztrganih in umazanih uniformah, defilirali.

Kadar je kompanija prišla do njega, se je komandant dvignil v stremeni, prezeniral s sabljo, častnikom so roke šinile h kepi-ju (smešni francoski vojaški čepici), mi pa smo ga pozdravili z okretom glave.

Lep pogled je moral biti to! Legijonarji sami smo to čutili, zato nas ni brigala utrujenost, ampak so se nam noge, prej težke kakor evinec, kar same od se-

be dvigale v paradnem koraku. Vsakemu pravemu vojaku je srce zadržalo ob pogledu na to moč. Da je to res, smo čutili iz polkovnikovih pogledov.

22. oktobra torej smo prispeli na cilj po toliko bojih, pobedah, stradanju in žeji.

Po reviji smo šli v vojašnico. Pravzaprav to ni bila nobena vojašnica, ali vsaj enotna stavba, na kakršne sem bil prej navajen. Bilo je več malih, nizkih poslopij. Vsako je imelo po dve sobi.

V sobo so nas namestili po 25 mož. Vseh stavb skupaj je kakih osemnajst z skladišči vred. Značilno pa je bilo, da so skoraj polovico vsega prostora zavzele pisarne, ki jih je nešteto.

K sreči je bila tukaj tudi lepa in precej dobro založena točilnica, ki je legijonarji hodili po apelu, ko je odtrgal kraj, kjer se lahko po svoji volji zabava. Kadar smo imeli prosto, smo lahko opazovali promet po cesti, ki je peljala ravno čez eredo vojašnice. Bila je lepa cesta, ki je vezala mesto z novo moderno bolnišnico.

Vojašnica ni bila ograjena, zato tudi ni moglo biti take kontrole ob izhodu. Straža je bila sicer pri glavnem vhodu, a je malokdo hodil mimo nje. Zato smo legijonarji hodili po apelu, ko je odtrgal kraj, kjer se lahko po svoji volji zabava. Kadar smo imeli prosto, smo lahko opazovali promet po cesti, ki je peljala ravno čez eredo vojašnice. Bila je lepa cesta, ki je vezala mesto z novo moderno bolnišnico.

Če pa se ti je pripetilo, da je dežurni

častnik ali podčastnik to zapazil, si bil pa seveda precej hudo kaznovan.

Dobil si takoj 14 dni zavora. Če si se hotel izogniti patrolam, ali pa uiti nevarnosti, da te vidi kdo od starešin — kajti častniki in podčastniki so imeli svoje vile prav zraven kasarne — si se vesedel v omnibus, ki se je menda prav iz tega razloga ustavljal tik zraven vojašnice.

Torej, kakor vidite, čisto znosna kasarna...

Ko smo mi prispeli v vojašnico, je bilo v sobah že vse urejeno in pripravljeno za sprejem novih gostov. Vendar nismo imeli takoj notri.

Ustavili so nas na dvorišču, nam porabli orožje, čevlje in še vse tiste dele obleke, ki še niso bili čisto raztrgani, vse drugo smo morali zmetati na kup, ki so ga nato zažgali.

Ta način očiščevanja vojakov mi je zelo ugajal, to moram reči.

Nato so nas pa peljali pod prho, kjer smo se temeljito umili z gorko vodo. Šele nato smo lahko šli v sobe, kjer je bilo vsakdo dobil obleko na postelji. Takoj potem so nam vsakemu prinesli četrtrinko zavretega vina, kave pa, kolikor jo je kdo hotel. Zvečer smo pa dobili tako tečno večerjo, kakor jo že mesece nismo jedli. Tudi pozneje je bila hrana vedno prvovrstna.

Zivljenje se nam tu torej ni obetalo preveč slabo.

Radio

Program radio Ljubljana

Sobota, 7. oktobra: 13. Venček pisan in vesel, v vas bo dobro voljo vnel (polščice brez napovedi) — 12.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.30 Venček pisan in vesel, v vas bo dobro voljo vnel (ploščice brez napovedi) — 14. Napovedi — 17. Oostroška ura: a) dr. B. Magajna: Račko in Lila (prvo branje); b) Gasperček — 17.30 Pregled sporeda — 18. Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Kaj je našega in tujega v slovenskih ljudskih običajih (g. Boris Orel) — 19. Napovedi, poročila — 19.45 Nae. ura — 20. O znanju politiki (g. urednik dr. Alojzij Kuhar) — 20.30 Zivalski krog: Pisan večer, pri katerem sodelujejo člani rad. igralske družine, Jožek in Ježek, Vmes nekaj plošč — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za dober konec igra Radijski orkester.

Drugi programi

Sobota, 7. oktobra: Zagreb: 20. Gledališki prenos — Bratislava: 19.25 Slovenske narodne, 20.30 Splošna — Solija: 20. Instrumentalni koncert, 20.30 Vokalni koncert, 21.20 Laska glasba — Ankara: 19.30 Orkestralni koncert, 20.30 Jazz — Bernomünster: 19.45 Svičanske narodne, 20.50 Igra — Budimpešta: 20. Harnonika, 20.25 Orkestralni koncert, 23. Ciganski orkester — Bukarešta: 19. Salonski orkester, 20.15 Plesna glasba, 21.25 Valčki — Horthy-Stockholm: 19.45 Plesna gl., 20.45 Pisan koncert, 22.15 Plesna glasba — Trst-Milano: 21. Opera — Rim-Bari: 20.30 Vokalni koncert, 21. Plesmi in plesi, 22.10 Igra — Florencia: 20.30 Igra, nato plesna glasba — Oslo: 20.10 Igra, 22.40 Violončelo — Sol-tens: 20. Pisan spored, 20.30 Vojaske večer.

Po večerji se je pa le nekaj legijonarjev napotilo v kantino, niso mogli zdržati.

Ostali smo komaj čakali, da se zlek-nemo zopet enkrat po čisti postelji. Neverjetno, kako prijeten občutek ima človek, ki tedne in tedne spi pod šotori in na trdih tleh, ki ga žrejo komarji in pikajo škorpioni, ko umiti in očiščen ter v svežem perilu leže v mehko posteljo! Ni se ti treba bati, da te bodo iz naj-tršega epanja zbudili s streli, brez skrbi si, da boš moral jutri narediti petdeset kilometrov in to vrh vsega še pri po-manjkljivi hrani!

Tako legijonarjenje bi še šlo! Drugo jutro se je lahko vsak oglašil, da je bolan, če je le malo čutil, da mu ni kaj prav. In zares se jih je toliko oglašilo, da jih je bilo sprejetih v bolnišnico kakih petdeset, največ zaradi ranjenih in ožuljenih nog. Vsi ostali so dobili prosto po teden ali štirinajst dni. Za bolne so se priglasi največ taki, ki so imeli tako razbolele noge, da je zdravnik sam rekel, da česa takega še ni videl.

Vsi tisti, ki nismo bili sprejeti v bolnišnico in smo imeli prosto, nam ni bilo treba delati nič drugega, ko iti med tem časom enkrat na stražo.

Mene je ta dolžnost doletela takoj drugi dan. Ni bilo ravno preveč hudo, saj si lahko podnevi sedel, edino ponoči si moral vedno hoditi, ker je bilo strogo prepovedano stati ali zaspati — razumljivo!